Lo Somatent

DIARI REGIONALISTA Y D' AVISOS Y NOTICIAS

Any XIV — Reus Diumenje 24 de Septembre de 1899 — Núm. 3.372

PUNTS DE SUSCRIPCIÓ

En la Administració d' aquest diari y en las principals llibrerías d' aquesta ciutat y de fora.

En Barcelona, litografía Mallofré, carrer Junquera, 6.

No 's retornan los originals encara que no 's publiquin.

Administració y Redacció

PLASSA DE LA CONSTITUCIÓ, (PORXOS)

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Reus, un mes. . . . . Ptas. 1

n provincias trimestre. . . . . . . » 3'50

Extranger y Ultramar . . . . » 5

Anuncis, á preus convencionals.

Farmacia Serra

Oberta tota la nit

12 ANYS de continuadas curacions y d' una aceptació general, son las millors probas pera demostrar que 'l

XAROP SERRA

es lo millor remey pera combatre per crónica y rebelde que sía tota classe de. . . . . TOS

La que paga més contribució de la provincia.

AGRICULTORS ALERTA

Visiteu lo magatzém de guanos de

A RIUDOMS

Massó y Ferrando

Guano classe superior.—Id. de peix.—Cascos d' arengada pera adops de las hortalissas.

Magatzém á Riudoms y á Reus Vilá, núm. 3.

La nota blanca

Cercant una nota blanca, vaig fer cap á un claustre que voltava un petit páti ab despullas de jardí malaltís. Quatre torretas esberladas, sense flors, mitj amagantse entre un munt de groga y brutosa fullaraca. Un banch coix, de fusta malmesa y ennegrida per la humitat, y un arbre mort, ab duas brancas escamarladas com si volguessin donar un abrás al cel, á n' aquell tros de cel que s' ovirava per demunt de la teulada. A terra brossa, herbas curtas, blavosas, morintse de tristesa y anyorament de sol, puig no més un raig lliscava una estona al matí, daurant las parets, sens arribar á terra. Per axó tot en allí era mústich no obstant de ser al mes de Juny quan lo vaig veure, tot semblava defallir com en temps de la tardor; semblava donar l' adeu á la vida.

Y si trist era 'l páti, no menys ho era l' interior del claustre. Sols que en allí era altra mena de tristesa; era, si aixís se pot dir, una tristor més dolsa, més esfumida, que inconscientment s' anava ficant á l' ánima, sens ferirla, com funest pressentiment que poch-á-poch entristeix y aclapara.

Subjugat per aquella nota gris, per lo recolliment y soletat que distingía aquell lloch, hi vaig anarhi nombrosas tardes ab intenció de pintar un quadro de nota blanca, en lo que volía fer veure y sentir lo color fret y 'l silenci, per mí tan misteriós y atractíu.

L' assumpto se 'm presentava senzill de líneas y sóbri de colorit. A terra llosanas de pedra pulidas per lo trepitj, quelcom enfusas y esquerdadas, sobre tot las del mitj, que més grans y posadas en rengle en direcció contraria á las altras, formavan un passadís que voltava el claustre. Lo sostre llis. Per una banda de las parets, renglera d' arquejats finestrals ab enretxats de fusta, demostravant haver sigut pintats de vert feya molt temps. Y á l' altra banda, á tres pams de terra, quatre finestras tancadas, ab vidres bruts, petits y ab bastiments groixuts y despintats. Tot vist entre una retxa de ferro cobert de rovell, y al cap d' amunt dels barrots alguna trenyina, que, á vegadas tremolava. Com á remat de cada finestra, se veya una creu negre penjada á la paret y al voltant, encara semblava ser d' un blanch més net, per rahó del contrast que també feya veure las creus d' un negre més intens.

Al fons del claustre, com per armonisar la nota, hi havía un senzill escaparate, una capelleta ab la Verge dels Dolors, ennegrida sa daurada corona, plé 'l cor d' espasas, los ulls de sufriments y las galtas de llágaimas, y tota sa figura desllubida per la patina dels anys.

A son peu, en dos gerros, flors sense vida, encartronadas, trencadissas y polsosas.

Entussiasmat ab tots aquestos detalls, aní ab més fé cada tarde á continuar lo meu quadro, la nota blanca com me deya á mí mateix.

Y ananthi tant sovint, vaig tindre ocasió de fer diversas observacions y enterarme d' algunas cosas que ignorava. Vaig sapiguer que 'l claustre y tota aquella casa, sigué construhida per convent de monjas y que ab lo temps se transformá en «Hospital de la Latina» y que actualment hi havía recullits setanta sis malalts. Y casi be podría dir que vaig seguir lo curs de las sevas enfermetats, donchs per devant la gent que veníau per aquest motiu, y encara que res diguessin, se coneixía ab la expressió de son somblant la nova que 'ls havían donat allá dalt en las *salas* quan ne baixavan d' ellas y novament passavan devant meu sens ficsarse may en mí. Passavan primer depressa ab la ansietat, y després ab lo mateix pas y diferenta expressió si 'l *parte* era favorable, y poch-á-poch si era dolent.

Sortían alguns resignats y fins contents, y altres tristos, molt tristos, ó plorant y desesperantse per la pérdua d' un sér estimat, mort sens poguer despedirsen, ni vetllarlo ni pagarli l' enterro, ni durli una ofrena, ni poguer impedir que son cos signés trossejat al ferli la autopsia tractantlo sols com carn que nutrís la inteligencia de metjes y practicants.

—Sortía jo també á vegadas entristit, per rahó de deixar lo meu quadro *malament*; calía curarlo de totas las sevas imperfeccions y ab lo dubte de conseguirho, caminava preocupat per lo carrer, no veyent més que 'l quadro, com aquella gent no veyan més que al malalt que acabavan de visitár. Tornavan ells á l' endemá ab la esperansa, tornava jo ab los pinzells y reemprenía la tasca. Sempre sol vora la porta del claustre, d' esquena á la escala que condubía al Hospital. Tot sovint passavan al meu entorn, com professó trencada, la esperansa, lo dubte, la alegría, lo dolor y 'l desengany.

Sempre voltat de blancor, d' una blancor envellida tirant á groch de ciri, y d' una quietut misteriosa que 'm feya pensar profondament.

Estonas hi havía que semblava estar jo sol en la casa, que tot estés deshabitat, puig ni un feble soroll tornava 'l recolliment. Per alt se sentía 'l grinyolar d' una porta ó 'l cop del tancarse, ó unas petjadas que s' allunyan ó s' acostan pera fondres després en lo silenci predominant.

A vegadas en aquells sorpirs del silenci, creya sentir una queixa, murmull de resos ó 'l rogall de la mort... y fins lo ressó d' una ánima volant y perdentse en lo infinit... Y de sopte obrían la porta del claustre y s' omplenavan sos ambits de notas quelcom so no tas desafinadas y agradosas, produhidas per la gatzara y tránzit del carrer. Sotrech de carruatjes, murmull de conversas, crits, riatllas y esclafit de xurriacas y llum que 'm feya rellubir lo quadro, desentonármel y distréurem. Fins que tancada aquella porta, tornava la tranquilitat desitjada, y aquell ambent de tristor y aquell blanch matisat suaument per la feble llum, que tant travallí per poguer combinar en la paleta y ficsarho ab justesa en lo quadro.

* * *

Una tarde, quan encara no tenía la tela en lo caballet, baixaren feixugament dos homes un ataút molt gran y per reposar lo deixaren á terra bruscament. Se disposavan á fer un cigarro, quan, cridats per una dona desaparesqueren, deixantme sol. Sol, sí, puig un difunt no es pas un company. No diu res, tant sols parla 'l recort dels que 'l conegueren y tractaren en vida. ¿Qui hi ha en la caixa? me preguntava íntimament la curiositat, la reflexió y la fantasía per contesta feya suposicions. ¿Deu ser lo difunt jove ó vell? ¿Deu ser home ó dona, haurá sigut bó ó pervers, haurá sigut vulgar ó inteligent? ¿Ha mort ferit en lo cós, ó ferit en l' ánima? ¿Acás ha mort pensant que com las fullas dels arbres al morir aniría més lluny d' ahont nasqué y 's transformaria donant sava per l' esclat de la nova vida? ¿O escéptich va creure que l' esperit humá no germinava may, per ser nostra existencia un foch que atía y ofega 'l destí, y que nostra ánima, com lo fum se desvaneix y no torna jamay á veures en la terra? ¿Deu ser un suicida que no morint al acte de consumar l' atentat tingué temps d' empenedirse, ó qui sab si gaudir los somnolents preludis de la mort que tant estimava?

Inútil pensarhi; la mort no parla, los seus secrets son eterns... com los de la naixensa de la vida.

Contemplant l' ataút, vegí de sopte al seu entorn, sens sapiguer per ahont havía entrat, volejar una blanca papellona que 'm va fer estremir, deixantme sorprés y aturats mos pensaments... y fins en sentir fret á las galtas, tot rápidament, fill de la impresió.

Dat lo meu estat d' ánim, en aquella senzilla papellona hi vaig arribar á veure tot un gran misteri y al ensemps una gran revelació... Pressentiments, ilusions d' aquell moment.

La papellona seguía revoltejant per las voras del ataút com si volgués ficarse ó hagués sortit com crisálida d' aquella existencia extingida, com si tractés de fiblar los sentiments d' aquell cor que ja no bategava.

¡Quina cosa més estranya! pareixía la blanca papellona passant entorn de la fúnebre caixa y el demunt d' ella reposant bren estona semblava escoltés quelcom indefinit... los somnis de la mort... qui sab!

Fins vaig arribar á creure que la tal papellona podía ser boja, no poguentme esplicar que en lloch de cercar l' ubriagador perfum de las flors y son vivificant néctar, cerqués lo corromput olor d' un cadavre que sols la mort encomana.....

Fentme aquestas reflexions, distret, deixí de mirarla y ja no vaig poguer vénrela novament, ni en lo claustre, ni en lo páti, ni en lo cel... en lloch veya la papellona.

Se 'n va anar desapercebudament com havía vingut, entre las boyras del misteri com naix y s' extingeix per tot l' univers la vida.

† HORTENSI GÜELL.

Impresions

A Joan Perez Jorba.

La Endolada

Qui ets tù, que silenciosa
am tenebres i dol sempre fas vía
com si anessis errant tot misteriosa?

Qui ets tú, que amb harmonía
de la pena t' has fet aixís gelosa?
No ets filla tú tant sols de Fantasía?

No ets ombra sols deixada
d' esperit insofert que dirigida
p'el Mon va sens tenir ficxa una estada?

Ets ánima ferida
per un amor ingrat que s' ha endolada?
Sota eix mantell, el goig de viure 't crida?

Oh, dona fantasiosa
que fas fondre per tot a la Alegría;
espectre que 'l dolor al somni posa!

Ets la visió robada
d' un desvari febrós esporuguida,
que 't va posar l' Etzar rostre de Fada.

Tú, vas juntant la Mort amb-e la Vida.

Vetllant

La creg haver sentit la remor fosca
d' una força in-visible que aquí entrava
passant per a prop me: tot fredament...
A fora, a mitja nit, el Vent xiulava...
Les portes s' hant barrat... No será 'l Vent!...
I torna eixa remor... I a dins la cambra
tant grand, no hi veig pas res... La Por hi neix.
Mos ulls no hi veuen res per mes que miri.
La llum, la llum tant sols que s' afebbleix!
Sembla que 's va adormint la llum del ciri.

S' aufega la remor... Un sospir vola
per no deixar de cop la cambra sola.
. . . .
El misteri en el lloc ja hi feia faltá
quant el cadávre hai vist de la malalta.

PLÁCIT VIDAL ROSIC.

Alcover, Septembre del 99.

A ma estimada germana Francisca.

En la mort de son únic fillet

Plora, germana meva, plora versant força llágrimes, perque les llágrimes han de sortir per força per aconhortar-nos. Quand la dissort ens fereix una part

del cor ocupada pel amor, aqueixa 's crema, i son essencia ha de fugir pels ulls am perles de llágrimes, al ensemps que 'l fum surt per la gola am sospirs que cremen els llavis.

. . . .

Ton fillet es avui una flor mústiga del jardí del teu amor.

Quand lo vent de la melangía espenyi ta pensa, veurás rodolar per ton entorn, amb els ulls de l' imaginació, les fulles del record que ' encortristirá, i llavors, també, els teus ulls s' ennuvolirán am boira de llàgrimes que escapant-se per tes parpelles, relliscarán pel teu rostre, deixand, per allí ont passin, un reg amoratad, de color de pensament, i s' enroijirán, perque quan se plora de tristeça i anyorança, los ulls se fan esclaus del cor, adquirind fins son color...

Jo també ploro; jo també avui, quand ens ha deixad el sol i hai sentid lo plany de les campanes que ploraren per la mort del meu nebodet, m' hi deixad ensopir per la recança; també hi sentid pessigolleijar els meus ulls per les llágrimes.

Sols m' hai aconsolad al considerar que 'l só d' aquelles campanes, era la marxa fúnebre que acompanyava a l' ánima del teu fillet camí del cel amunt.

***

Jo vaig dir que 'ls estels que cauen son llágrimas de 'ls cautius, ánimes d' aimants que rellisquen de la volta i 's fonan ans d' arrivar a 'ls llavis de l' altre que viu.

Los estels que cauen deuen ser també 'ls petons que des d' el cel envian á llurs pares, los nens que moren quand no mes saben anomenar a ells...

A les tranquiles nit de lluna, sguarda 'l i veurá com la llum t' envia records, i 'ls estels que cauen t' envien petons d' aqueix fill que avui l' huracá de la dissort t' arrenca de 'ls teus braços i, com una fulla seca despresa de sa branca, el transporta a la freda morada del oblid.

FRANCESCH CUBELLS.

Reus 18 Septembre del 99.

Envers la Natura

La planuria

La plana, sota 'l cel, s' extén sempre ajeçada.
Termina cap al lluny, i encar sembla aixamplar-se.
L' espai, la llum, el temps la besen i l' abracen.

Aucells pel seu damunt voleien a bandades,
guaitant-la a cua d' ull, quan sobre d' ella passen;
i el vent molts dematins també va a revolcar-s'hi.

A voltes roija dorm, rebent del sol la flama,
i, sota 'l bes suprem, a voltes se desmaia.
I el vermell horitzó lluny d' ella va aclofant-se.

Al pla tot és seré, com la nit estrellada.
No 's sent allí el brugit d' un llogaret de cases.
Hi passa ben suau una calma espelmada.

Els blats s' oviren lluny, daurant l' immensa plana.
¡Qué llisos son llurs claps, tot movent-se i gronxant-se!
Pels aires s' esvaeix com una olor de palla.

L' halè del camp rebull, portant esgarrifances
del dolç divagament d' una mar encantada.

. . . .

I els plers humans tots moren davant dels de la plana.

L' horitzó

¿No veus l' horitzó llunyedà
com brunç dintre un vel de tristesa?
Es va consumint lentament
davant del gran són de la terra.

Callat se consum i brunç trist
per l' alta montanya blavenca.
Pressent la ventada vibrant
que llença desmais per les serres.

Després, cap al tard s' enfosqueix
en mig d' una engunia suprema.
L' horrible blavô 'l va espessint
i el fon dins la broma serena.

I brunç l' horitzó am malhumor,
puix mai ha obtingut lo que anhela.
Es va consumint lentament
davant del gran són de la terra.

JOAN PEREZ JORBA.

Octubre, 1896.

Espurna

He tingut l' acert, y això no ho prenguin com á vanitat personal, d' endevinar á *priori* lo que pogués succehir ab motiu de la vinguda á aquesta, nostra ciutat estimada, de D. Bassili Paraiso y D. Jaume Alba, president y secretari respectivament, de la comissió executiva de las Cambras de Comers d' Espanya; y dich, que he tingut l' acert d' acertar, perque ahir ja recomanava als apreciables llegidors que 's dignan fixar los ulls en los meus pobres escrits, l' ús de l' aygua de Colonia, en previsió de lo que avuy havía de dir. Tela llarga y més pasta que no gastarán los forners los dias de las festas en las quals es de creure tindrém aquí una colonia flotant molt numerosa, tením avuy pera parlar d' aquell acte que en qualsevol altra població, més andalusa que la nostra, se li hauría donat carácter d' aconteixement. De Tarragona mateix vingueren personas y entre ellas lo diputat á Corts D. Joan Cañellas y Thomás, pera convidar als senyors Paraiso y Alba que en los actuals moments de lluyta ab los poders centrals son y significan algo més que dos individualitats, significan, la queixa, lo prech, y si 's vol la amenassa á la funesta obra dels pressupostos que diuhen nos han d' arruinar; mentres que aquí, que 'ls teníam y que tractavam d' obsequiarlos se doná á la cosa un carácter íntim y particular, quins perjudicis no es difícil preveurer, donchs nos sembla que aquells senyors sortirían tan ben impresionats que si pensaments tenían de celebrar una Assamblea en aquesta industriosa y fabril població, aviat los hi deuhen haver passat las ganas.

Es veritat, com ja deyam ahir, que se 'ls obsequiá ab un àpat de 12'50 pessetas lo cobert, preu que dona á entendre en una població de la categoría de la nostra, que encara hi ha diners en las caixas dels comerciants y fabricants y que aquest ápat servit com acostuma á ferho l' amo del Gran Café Restaurant de París, nostre distingit amich particular D. Tomás Giró, codimentat pel seu *Chef de cusine* L'abería, que en l' art culinari ha demostrat en totas las ocasions un coneixement perfecte y un aprofitat estudi, havía de deixar, com no dubtém los va deixar del tot satisfets, en la part que 's refereix al cós.

De l' esperit, no 'n parlém; no volém parlarne de l' efecte que podía produhir á aquells distingits hostes, lo veurers assaltats per los directors de tots los diaris locals, escepció feta de *La Autonomía* que retrassá pochs moments, en lo precís instant en que 'l senyor Alba brindava ab los mes falaguers termes pera 'ls fills d' aquesta laboriosa terra y als quals, digué rodonament, enveijaban, per lo profon coneixement que tenían de l' amor patri y per son carácter verament práctich, sense que ningú dels comensals se dignés ni en aquell moment ni després d' haver acabat lo brindis lo senyor Alba, á fer la presentació deguda y en perill de que se 'ns pogués considerar com á intrusos en lo local de la festa.

Eram y som *chicos de la prensa*: pero, uns *chicos* que demostrarem sapiguer vetllar pel bon nom de la representació que indegudament ostentém per nostres mérits personals y que en quant als sentiments d' amor propi y de dignitat difícilment may se 'ns aventatjará.

Uns *chicos* que com en la obreta «Los niños zangolotinos» pegarem una forta estirada y en pochs minuts ens convertirem en homes, com nos hi haurían convertit també si afortunadament haguessim estat presents quan lo senyor Paraiso, que per lo vist no posseheix las qüalitats que tant alabava en nosaltres lo senyor Alba, se permeté fer una alusió á la prempsa que ja llegím fou contestada pel senyor Litrán director de *La Autonomía*.

Nosaltres estém convensuts que si en lloch de ser lo preu que era 'l cubert, hagués sigut un altre, facilment la prempsa hauría tingut allí diferent acullida, donchs tot alló de carácter particular é íntim, segons las veus que corregueren, y de que no mes eran amichs del senyor Paraiso los comensals, vegerem que no resulta pas veritat, donchs la majoría d' ells ni 'l coneixían de vista y alguns ni tan sols representavan interessos comercials, y si aquets pogueren assentarse en aquella taula, no sabém veurer lo que podía impedir que s' hi assentessin també los representants dels diaris, donchs aquets mereixían la atenció per part dels iniciadors, si no de convidarlos per no serloshi gravós, al menos de participarloshi si volían continuarse en la llista de suscripció, que segurament alguns d' ells ho haurían fet, res mes que pera donar compte detallat de la naturalesa y sentit del brindis, puig això y algun sacrifici més se mereix lo favor que 'ns dispensa 'l públich.

¡També hi soparém al Café de París!

També ens tocá destapar l' espumós xampany y assaborir lo gust del habano que aquella nit s' anomenava dels de Paraiso.

¡Si 'n som de richs! ¿eh?

X.

Grans firas y festas

que se celebrarán en aquesta ciutat los dias 21, 22, 23 y 24 d' Octubre próxim

La Comissió de festeijos d' acort ab l' Exm. Ajuntament d' aquesta ciutat ha resolt la celebració de grans festeijos ab motiu de las firas del próxim Octubre ab arreglo al següent

PROGRAMA OFICIAL

Gran retreta que recorrerá los principals carrers de la població.—Grandiós castell de fochs artificials.—Balls públichs, particulars y de societat.—Gran cabalgata nocturna.—Gran festa ciclista concedintse premis á las máquinas mellor adornadas.—Corridas d' homes al estil del país.—Vetlladas y concerts en lo passeig de Mata, ab iluminacions generals dels edificis públichs y particulars.—Fira de bestiars ab premis als millors exemplars que 's presentin.—Solemne reparto de premis en lo Teatre Fortuny als alumnos de las Escolas públicas.—Elevació de globos aereostátichs.—Gegants y nanos.—Dansas del país y Xiquets de Valls.—Concurs de carrers adornats concedintse premis als mateixos.—Grans funcions en lo Teatro Fortuny y Cinematógrafo públich y gratuit en varis punts de la ciutat.—Cucanyas y regositjs públichs.—Salvas de morterets.—Gran Kermesse benéfica.—Carreras de velocípedos.—Reparto d' almoynas y bonos als pobres y funcions relligiosas.

S' han solicitat premis de S. M. la Reina Regent, S. A. R. la Infanta D.ª Isabel, del Ilm. Arquebisbe de la Diócessis, del M. I. Sr. Gobernador de la provinca, del Exm. Sr. President de la Diputació Provincial y dels senyors diputats á Corts y Senadors per aquesta provincia.

Las empresas de ferro-carrils del Nort y de Madrid Zaragoza y Alicant han establert importants rebaixes en los preus pera favorir la concurrencia á ditas festas.

La Comissió organisadora.

CRÓNICA

La *Crónica Reusense* ahir nos aludeix en un suelto que en lo próxim número contestarém.

Per avuy repetim que Lo SOMATENT manté ferm lo que te dit en aquell assumpto. Ella ha de ser la que no obri ab lleugeresa.

—

Hem sigut convidats pera assistir á la solemne repartició de premis als noys que assisteixen á las clases del Sant Hospital que precedida d' una festa literaria musical tindrá lloch en dit establiment avuy á dos cuarts de cuatre de la tarde.

La invitació está redactada en nostra parla.

—

Tením las millors noticias de la corrida de novillos-toros que s' efectuará aquesta tarde en la plassa de toros de Tarragona.

Quantas personas han vist aquets dias lo bestiar fan elogis de sa estampa, per lo que es d' esperar una corrida de primera.

D' aquesta ciutat sabém serán molts los aficionats que 's trasladarán avuy á la vehina capital.

—

En lo teatre de la societat «Círcol Artístich Catalá» se posará en escena en la nit d' avuy lo celebrat y hermós drama históric en tres actes, titulat «Lanuza», y la pessa en un «L' amor es cego».

En obsequi al bell sexe acabará l' espectacle ab lo ball-reunió de costum.

—

Avuy es esperat á Vilanova y Geltrú l' aplaudit «Orfeó Catalá» compost de 180 coristas de las tres seccions de senyoretas, homes y noys, los quals, dirigits per son mestre lo celebrat compositor D. Lluís Millet, cantarán á la iglesia parroquial de Sant Antoni, á las 10 del matí, la grandiosa missa de Palestrina, dita del Papa Marcelo.

A dos quarts de quatre de la tarde, hi haurá en lo «Teatre Apolo» un gran concert de música coral, baix lo següent programa:

Primera part: «Lo cant de la senyera», «Lo Rossinyol», «La filla del marxant», «La Pastoreta», «Lo cant dels aucells» y «La brema».

Segona part: Música religiosa del sigle XVI, per las tres seccions: «Caligaverunt oculi mei», responsori; «Improperis» y «Credo» de la Missa del Papa Marcelo.

Tercera part: «De bon matí», «Hivernenca», «La Verge bressant, ¡oh, quin bon eco!», «Aucellada» y «Los Segadors».

No cal dir que ab l' arribada del «Orfeó Catalá» y lo escullit de son programa, los vilanovins estan de enhorabona.

De tan important acte, esperém donarne compte als nostres lectors en un dels números pròxims.

—

Hem tingut lo gust de saludar en nostra Redacció al representant de la casa editora de «Hispania», don Joan Gotzems, qui ha tingut l' amabilitat de darnos á coneixer la important y preciosa Revista que representa. Los dos últims números publicats, corresponents als dias 30 d' Agost y 15 de Setembre y, lo mateix que 'ls seus anteriors, son alló que 's diu una joya, tant en la part artística com literaria; jutjin, sino, dels sumaris següents que corresponen als ja citats nombres:

Número 13: «Portada», per R. Lorenzale; «Granadina», per R. Pichot; «Moreno, el de Zalamea», per Blanca de los Rios de Lampérez (article ilustrat per G. Bilbao); «Bretones orando», per E. Buland; «La Naturaleza descubriéndose», per E. Barrias; «El Perdón», per E. Dubois; «Estudio», per A. J. Chantrou; «Tiritainas-Pariemiológico-Musicales», per F. P. «¡Naturalmente y esta es», per Pere Gay, y «Variedades».

Número 14: «Portada», per O. Junyent; «Toda la cara de su padre», per Sancho; «D. Narcís Oller» (retrato), per R. Casas; «Un genio incipiente», per Narcís Oller, ab ilustracions de Más y Fontdevila; «Los Iris», per J. Trinquet; «La siega», per J. Mir; «Su cumpleaños», poesía per Claudi Omar y Barrera, y «Variedades».

Tots los travalls artístichs están tirats en colors, y 'l paper en que s' imprimeix la esmentada Revista, es de lo més superior.

Pera recomanarla, com á medi de propaganda, hem vist que 's repartían en profusió per nostra ciutat uns platerets de cartró molt ben presentats y unas midas de paper, al dorso de las quals hi va un calendari y l' anunci de «Hispania», Revista que sens dubte, si no hi está ja, 's colocará á la altura de las mellors publicacions espanyolas, y que recomaném á nostres llegidors, já que son preu no es mes que de dos rals cadá exemplar, preu excessivament barato pera lo que es «Hispania. Hermenegildo Miralles (Editor) Barcelona.

—

Lo recaudat ahir en la Administració de Consums d' aquesta ciutat per diferentas especies, puja á pessetas 1404'81.

Carta de Anitorgis

regionalista del Baix Aragó

Alcañiz 22 de Septembre de 1890.

Sr. Dr. de Lo Somatent.

Mon distingit y estimat company en regionalisme, salut: Los patriótichs ecos del gran «meeting» de la industrial Terrassa han repercutit en tot lo Baix Aragó y á Espanya entera que ha despertat y, qual Làzaro, ja camina.

Aqueix ultimatum dels Estats Generals en los que se troban dignament representats totas las regions espanyolas, es nunci de regeneració y de que va á acabar prompte la inícua explotació dels polítichs d' ofici del centralista y absorvent Madrid, modern Bizancio que causá per sos vicis com l' antiga Roma del baix imperi.

Ens trobém en moments de prova y de decissió; aném ab valor á la batalla que s' acosta.

Com á regionalista, he tingut íntima, gran satisfacció en que l' últim «meeting» s' hagi verificat en una ciutat catalana, que allí hagi anat mon estimat amich Paraíso, aragonés benemérit que ab verdader heroisme tremola inhesta la sacrosanta bandera del Programa de l' inmortal Zaragoza arca santa de la dignitat aragonesa y baluarte inexpugnable de la redenció de la Pátria; y tinch aqueixa satisfacció perque los regionalistas aragonesos volém l' unió estreta ab los regionalistas catalans germans carinyosos nostres en la historia cuant las gloriosas barras d' Aragó y Catalunya onejaren triomfants á Italia, Grecia y Constantinopla dominant aqueix mar llatí que s' anomena Mediterrá, subjugat á la noble marina catalana, desde 'l estret de Gibraltar al dels Dardanelos, época inolvidable pera aragonesos y catalans, nacionalitat temuda y respectada á Europa cuant nostre Pere III lo gran empunyava 'l ceptre de la Confederació Aragonesa-Catalana-Valenciana.

Cal resucitar aquellas brillants páginas de nostra comú historia, pera que en los actuals temps apareixém novament abrassats aragonesos y catalans baix la santa ensenya regionalista: á aixó aném.

La Assamblea de Caspe—ciutat del célebre Compromís en 1412—será pera proclamar l' unió dels regionalistas d' Aragó y Catalunya.

Cuant la política ha perdut á Espanya, política centralisadora y absorvent que pert las colonias, no hi ha mes salvació que la del regionalisme instaurant l' autonomía municipal y regional.

A *El Eco del Guadalope*, d' aquesta ciutat, correspón l' honor de ser lo primer periódich aragonés que ha defensat lo regionalisme, idea que vá obrintse pas en aquesta noble regió.

En l' Assamblea que en aquesta ciutat celebrarem lo 24 d'Octubre de 1897 alsárem lo pendó regionalista, y un any mes tart se constituhí en la histórica Caspe una junta de la que forman part los presidents de varis organismes que allí existeixen.

L' important diari de Zaragoza, *El Mercantil de Aragón*, defensa ja obertament lo regionalisme y en ell escriptors tant ilustrats com son director R. Joan de Mena Esponeras, D. Angel Laborda y D. Ramiro Arambiro, quins tractan ja de constituhir una junta regionalista en la capital d' Aragó.

Se troba donchs germinant l' idea en terra aragonesa, seguintse travallant en favor d' ella.

Aquest país té un important problema á resoldrer en favor de Catalunya, cual es, la construcció del ferrocarril de la conca carbonífera de Utrilla á Caspe (100 kilómetres) que es 'l que ha d' oferir á la industria á vapor catalana lo combustible aragonés un 59 per 100 mes barato en los centres de consúm que avuy li costá l' importat del extranger.

En aquest país las minas denunciadas comprenen ja una extensió de 11,000 hectáreas de terreno, en las que abunda el carbó, ferro, plom, manganeso, azabatxe, coure, y altre diversitat de richs minerals que aguardan la construcció de vías férreas pera poguerse explotar y lliurar á l' industria nacional, de vergonyosas importacions del extranger, pero degut al abandono dels goberns centralistas, aquest país, ab ser lo mes rich en mineralogía de Europa, no té mes que ¡43! kilómetres de vía férrea—*en la que 's troba paralisat lo servey de trens* (¿?)—dels 10.009 kilómetres que existeixen en explotació á Espanya. Si tením necessitat de ser regionalistas ¿eh?

Pera 'ls gobernants aquesta regió no 's té en compte pera altre cosa que pera ferli pagar los tributs y efectuar las quintas; pera atendre lo foment dels interessos regionals, aquest es, pera 'ls polítichs del corromput Madrid, lo Mogreb d' Africa una tribu de askaris.

Es de vosté ab tota consideració, en regionalisme, afectíssim correligionari y company de causa.

ANITORGIS.

Secció oficial

Societat «La Palma»

La Junta Directiva d' aquesta societat convoca als senyors socis á una reunió general extraordinaria que se celebrará lo diumenge vinent dia 24 del actual á las 4 de la tarde, pera tractar lo modo y forma ab que aquesta societat pendrá part en los próximas firas y festas que deuhen celebrarse en aquesta ciutat.

Lo que s' anuncia pera general coneixement.

Reus 20 Setembre de 1899.—P. A. de la J. de G.—Lo Secretari, Artur Escolá.

Centro de Lectura

Desde 'l dia de la fetxa queda oberta la matrícula pera 'l curs de 1899 á 1900, de las classes d' Instrucció primaria, elemental y superior, Llengua Francesa é Inglesa, Dibuix d' adorno, de figura y lineal aplicat á las arts, pintura y escultura.

Los senyors socis que desitgin inscriures en qualsevol de ditas classes, podran efectuarho en la Secretaría d' aquesta Societat, fins lo dia 31 del próxim mes d' Octubre.

Lo que 's fa públich pera general coneixement.

Reus 19 de Septembre de 1899.—P. A. de la J. de G.—Lo Secretari de torn, Ramón Perpinyá.

Registre civil

del dia 22 de Septembre 1899

Naixements

Rosa Massó Oriol, de Anton y María.—María Felip Bernat, de Salvador y María.—Mateo Magrané Aguadé, de Pere y Magdalena.

Matrimonis

Cap.

Defuncions

Emili Ferré Vidal, 11 mesos, Camí de Valls, 18.

Secció religiosa

Sant d' avuy.—Nostra Senyora de la Mercé.

CULTS RELIGIOSOS

Parroquia de Sant Francesch

Avuy á dos quarts de vuyt del matí se celebrará la Comunió general per las Fillas de María Inmaculada y desseguida la Visita á la Verge.

Parroquia de Sant Joan Batista (Providencia).

Avuy á las vuyt hi haurá Missa de Comunió general ab plática per la Arxicofradía Teresiana. A las sis de la tarde los exercicis piadosos de Reglament consistents en exposició de S. D. M., Rosari, Trissagi cantat, meditació, visita y reserva.

Sant de demá.—Sant Fermí.

Anuncis particulars

¿Dreyfus altra vegada pres?

—Que no pot ser!

—¿Qué tens?

—¡Aixó es lo colm!

—Pero digas, ¿qué tens? ¿han tornat á agafar á Dreyfus?

—No, home, no, la CASA PORTA anuncia que acaba de rebre un inmens y variat assortit de corbatas y entre las sevas clases, n' hi ha una que, per DUAS pessetas, te donará tres corbatas.

CLASSES DE MÚSICA

TEORIA Y PRACTICA MODERNA DE

SOLFEIG, PIANO Y CANT

A DOMICILI Y EN SA CASA PER LO PROFESSOR

DON ESTANISLAO MATEU

Arrabal Santa Anna, 64, Entressol.

Curs especial pera senyoretas

CURRAS per vendre.

Informará Joán Mestres, picapedré.

San Pancrás, 18.

COLEGI DE D.ª MAGDALENA MARTORELL

baix l' advocació de la

Inmaculada Concepció de María

Lo 15 del present mes quedarán obertas las classes corresponents á l' Instrucció primaria, elemental y superior, aixís com las referents á l' ensenyansa de tota classe de labors y la de cosit de roba blanca. Hi haurá també classes de Música, Dibuix y Francés.

Ditas ensenyansas estarán regentadas per la professora superior D.ª Angela Maleras.

Colegi de senyoretas

DIRIGIT PER

D.ª MARÍA CORTINA

Mestra Superior, baix la advocació de

Nostra Senyora de Misericordia

Lo dia primer d' Octubre s' obrirá aquest nou centre d' educació y ensenyansa, organisat conforme exigeixen las modernas teorías educativas, en lo que 's podrán estudiar, ademés de las materias que comprén la Instrucció primaria, las especials de tall y confecció de roba blanca, bordat, música, dibuix y francés comptant ab lo Professorat necessari pera la bona marxa de ditas ensenyansas.

Arrabal Santa Agna, núm. 45, segon pís

LLET PURA DE VACA

VACAS SUISSAS

Hort de Pau Abelló

Se ven al carrer primer del Roser núm. 4.

ESCORIAS THOMAS.—Végis l' anunci de la quarta plana. Dirigirse á casa Gambús, carrer de Vilá Bou) 12.

Diversions públicas

Plassa de Toros de Tarragona

GRAN GORRIDA DE NOVILLOS-TOROS PERA 'L DIA 24 SETEMBRE DE 1899.

Se lidiarán sis braus novillos-toros escullits y sense cap defecte, procedents de la antigua y acreditada ganadería de don Celestí Miguel, de Egea de los Caballeros, ab divisa blava, vermella y blanca, per los renombrats destres

Mancheguito* y *Alvaradito

ab sas corresponents quadrillas.

Preus de las localitats

Palcos sense entradas 12'50 pessetas.—Barrera ab entrada 4 idem.—Contrabarrera ab id. 3 idem.—Delantera de grada ab id. 3 idem.—Entrada de sombra 2'50 idem.—Entrada de sol 1'50 idem.—Mitja entrada de sombra 1'25 idem.—Mitja id. de sol 3 rals.

Imp. de C. Ferrando.—Plassa de la Constitució.

RECORT ETERN

Pera 'l dia 2 de Novembre próxim, se venen

LAPIDAS MORTUORIAS

de marbre, de varias classes y colors, ab un

50 PER 100 DE REBAIXA

y 's gràban las inscripcions de las mateixas, en mate, relleu, dauradas, etc., etc., á meytat de preu. Gratis la colocacio en lo cementiri.

Taller de marbres de E. VILA

LLOVERA, 23.—REUS.—LLOVERA, 23.

NO CONFONDRES

Gran varietat en ximeneas, lavabos, fonts; picas de marbre á preus molt reduhits.

Licor de fibrina y carn líquida RICHARD

Lo millor tónich-reconstituyent conegut, indicadíssim contra 'l raquitisme, escrófula, tuberculosis, convalecencias y en totas las malaltías caracterisadas per lo sello de la debilitat y que requereixen un bon aliment sens embargar l' estómach. Se ven en totas las farmacias.

ELECTRA REUSENSE

Suministre de forsa ab ELECTRO-MOTOR

Aquesta Societat suministrará forsa motrís ab ELECTRO-MOTORS als industrials que ho solicitin.

Los Motors de corrent continua à la vegada que extraordinarias condicions d' economonía en lo *cost de compra* y *consum*, reuneixen las de *marxa silenciosa*, gran llimpiesa, espay reduhit y facilíssim maneig, ventatjas difícils d' obtenir ab altres sistemas. Tenen marxa senzillament variable y ab un simple moviment de palanca se regulan y cambian à voluntat, las velocitats mínima á máxima.

Los gastos d' oli pera son engrassament y sos desgasts, son tan insignificants, que poden en realitat considerarse com nuls.

En aquestas oficinas se facilitarán cuanta classe de datos sían necessaris.

Reus 9 Juny 1899.—Per la *Electra Reusense*, LO DIRECTOR.

Ferrocarril económich de Reus á Salou

Servey de trens que regirá desde primer de Septembre de de 1899.

Sortides de Reus.—4'10, 5'45, 9'00 matí, 12'35, 2'32, 3'56, 5'20 y 6'44 tarde.

Sortidas de Salou.—4'56, 7'21 y 10'49 matí, tarde 1'45, 3'15, 4'30, 6'03 y 7'25.

Las horas se regirán per lo meridiá de Madrid.

Reus 28 d' Agost de 1899.

Publicacions regionalistas que 's reben en aquesta Redacció.

«La Renaixensa», diari de Catalunya, «La veu de Catalunya», diari de Catalunya», «La Nació Catalane», Quinzenali de Catalunya, «L' Art del Pagés», quinzenari, «L' Aurora», mensual de Catalunya, «Lo Teatro Regional», setmanari de Barcelona.—«La Veu de Montserrat», setmanari de Catalunya, de Vich.—«La Costa de Llevant», setmanari de Catalunya, de Blanes.—«L' Olotí», setmanari de Catalunya, de Olot.—«Las Cuatre Barras», setmanari de Catalunya, de Vilafranca del Panadés.—«Lo Geronés», setmanari de Catalunya, de Girona.—«La Veu del Vallés», setmanari de Catalunya, de Granollers.—«El Vendrellense», setmanari de Catalunya, del Vendrell.—«La Revista Gallega», setmanari de la Coruña (Galicia).—«Euskalduna», «Euskazale», setmanaris de Bilbao (Bizcaya).—«El Eco del Guadalope», setmanari de Alcañiz (Aragó).

ASCENSORES-SIVILLA

Hidráulicos y Eléctricos

MONTA-CARGAS Y MONTA-PLATOS

APARATOS ELEVADORES DE TODOS SISTEMAS

MOVIDOS POR MOTOR DE Vapor, de Gas Y Á BRAZO

MUNAR Y GUITART

S. en C.

INGENIEROS Y ARQUITECTOS

LIBERTAD, 1, MADRID

La casa construye y tiene funcionando aparatos elevadores de todos los sistemas conocidos, como son los de equilibrio superior, equilibrio inferior, hidrostático, funiculares, de compensador, eléctrico, hidroeléctrico, mecánicos, á brazo, etc., que se describen en el CATALOGO GENERAL DE LA CASA.

Se facilitan Catálogos y Presupuestos

1897

Llibre important

CARTILLA RÚSTICA

PREUS DELS PLANTADORS DE

Vinyas Americanas

Aquest llibre, conforme lo seu nom indica, es de gran interés actualment á tots los pagesos y propietaris de vinyas, tota vegada que en éll á més de donarse compte dels importants temas que foren objecte de discussió en lo congrés que se cel brá en Sant Sadurní de Noya, s' hi troban esplicadas ab claretat totas aquellas operacions y cuydados que indispensablement requereix lo cultiu del nou cep americá, entre altres: **multiplicació y plantació de la nova vinya; empelt; poda, y alseda dels ceps y manera de cuydarlos; verdader modo de espampolar y de abonar y femar las vinyas, etc.; etc**; seguit d' altres no menos importants datos molt dignes de tenirse en compte sobre la manera de conduhir la verema, modo d' obtenir bons vins negres, blanchs y rosats, y cuydados de que deuhen ser objecte los cellers; segons instruccions que al objecte donan los mès práctichs é inteligents viticultors d' Espanya y Fransa; tot ab lo fí d' obtenir lo millor rendiment possible del ví, pera que puga compensar los costosos sacrificis que requereix la plantació de la nova vinya.

Forma aquest llibre un volúm en octau de més de 100 páginas en bon paper y clara impresió, enquadernat á la holandesa y 's ven en aquesta Imprenta, al preu de UNA PESSETA.

Societat general de transports marítims a vapor de Marsella

Serveys del mes de Septembre de 1899

Linea directa pera 'l Rio de la Plata

Sortirá de Barcelona lo dia de Septembre directament pera Montevideo y Buenos-Aires lo magnífich y rápit vapor francés

ESPAGNE

LINEA PERA 'L BRASIL Y RIO DE LA PLATA

Sortirán de Barcelona pera Rio Janeiro, Santos, Montevideo y Buenos-Aires los grandiosos y acreditats vapors francesos

lo dia 11 de eptemb re lo vapor
lo dia 27 de " " Les Alpes

Consignataris á Barcelona, RIPOL y C.ª, Plassa de Palacio.—Barcel

PERA ADOB DE TOTAS LAS CULLITAS Y CULTIUS

INDISPENSABLE Y DE EXCELENTS RENDIMENTS

LO COMBINAT EMPLÉO DE LAS

ESCORIAS THOMAS

COM ADO FOSFATAT

GARANTIZADAS PURAS — ESCORIA PULVERULENTA THOMAS DE % PUREZA GARANTIZADA — SOLUBLES AL CITRAT

Lo més económich, lo més eficás, lo mes durader

SALES DE STASSFURT

COM ADOB POTASSICH

EN LAS FORMAS DE

SULFAT DE POTASSA, CLORURO DE POTASSA

SALS CALZINADAS RICAS EN SULFAT DE POTASSA,

KAINITA, ETC:

baix garantía del Sindicat de ventes de STASSFURT.

NITRAT DE SOSA

ADOB AZOAT

DE GRADUACIO GARANTIDA DE 15 1/2 A 16 0/0 AZOE, Y D' EFECTES RAPITS Y SEGURS

Dirigirse pera prospectes é informes sobre l' empleo

A D. OTTO MEDEM.—VALENCIA